

EESTI BALLAADID

Tekstid

EESTI BALLAADID

Rahvaluule tekstid
VELJO TORMISE kantaat-balletile

Seadnud ÜLO TEDRE

1. PROLOOG

(«TÜTARDE SAATUS»)

- Emal oli hulka tüttereida,
kaksi hulka kanaseida.
Viis pani villu venitama,
kuus pani kangast kudumaie,
5. seitse sāngi sādimaie,
kaheksa karja laskemaie.
Mis siis üle jäänenekse,
jäänenekse, saanenekse,
need pani tredeks tee āärde,
10. pardikeseks palu veerde,
kurvitsaks pani kõnnu āärde,
laululinnuks laane veerde.
Ise läks järvest vetta tooma,
riidast puida kandemaie.
15. Teder laulis tee āärest,
parti prāāksus palu veerest,
kurvits hōikas kõnnu āärest,
laululindu laane veerest:
«Emakene, hellakene,
20. mesimarja, memmekene,

- kellele sina vead vetta,
kellele sina kannad puida?» —
«Sōsaratel sōira teha,
minijatel leiba luua,
25. vāimeestel virret keeta,
poegadelle katelt kütta.»
Ema tuli tuppa kurva meeli,
kurva meeli, leina keeli.
Hakkas koju kutsumaie,
30. tütteid majja meelitama:
«Tulge, kurvad, kuusikusta,
tulge, halvad, haavikusta!
Sōsar teeb teil suure sōira,
minija teeb mesileiva.»
35. «Emakene, hellakene,
mesimarja, memmekene,
paremad on pajuurvad,
magusamad kaseladvad,
kui on sōsarate sōirad,
40. minijate mesileivad.»

2. «KARSKE NEIU»

- Lāksin metsast luuda tooma,
haljast luuda heinamaalta,
kuldaluuda koppelista,
hōbeluuda õue alta,
5. vaskiluuda vainiulda,
tinaluuda teerajalta.
Sain sinna Sulevimāele,
sain sinna Kalevimāele —
seal seisis Sulevipoega,
10. Sulevi = Kalevipoega.
Kūsis multa suisa suuda,
suisa suuda, kiuste kātta.
Mina kiuste kiljatasin,
suisa suuda maigutasin.
15. Oli mul nuga terava,
hōlma alla haljas rauda —
suisa lõin Sulevipoega,
kiuste lõin Kalevipoega
läbi ta ihu ilusa,
20. läbi ta pale punase,
läbi ta uue halli kuue,
läbi ta peene peiusārgi.
Ise koju jooste'essa,
ise koju nutte'essa.
25. Vastas eite, vastas taati,
vastas need vanad mõlemad.
Kūsiteles eidekene,
kūsiteles taadikene:
«Mis sina nutad, tūtatar noori?»
30. Mina mõistsin, vastu kostsin:
«Miks ei nuta, eidekene,
miks ei nuta, taadikene!
Lāksin metsast luuda tooma,
haljast luuda heinamaalta,
35. kuldaluuda koppelista,
hōbeluuda õue alta.
Sain sinna Sulevimāele,
sain sinna Kalevimāele —
seal seisis Sulevipoega,
40. Sulevi = Kalevipoega

- Kūsis multa suisa suuda,
suisa suuda, kiuste kātta.
Mina kiuste kiljatasin,
suisa suuda maigutasin.
45. Oli mul nuga terava,
hōlma alla haljas rauda —
suisa lõin Sulevipoega,
kiuste lõin Kalevipoega
läbi ta ihu ilusa,
50. läbi ta pale punase,
läbi ta uue halli kuue,
läbi ta peene peiusārgi.
Ise koju jooste'essa,
jooste'essa, nutte'essa.
55. Vastas eite, vastas taati,
vastas need vanad mõlemad.
«Mis sina nutad, tūtatar noori?»
«Miks ei nuta, eidekene,
miks ei nuta, taadikene!
60. Lāksin metsast luuda tooma,
sain sinna Sulevimāele,
sain sinna Kalevimāele —
seal seisis Sulevipoega,
Sulevi = Kalevipoega
65. Kūsis multa suisa suuda,
suisa suuda, kiuste kātta.
Oli mul nuga terava,
hōlma alla haljas rauda —
suisa lõin Sulevipoega,
70. kiuste lõin Kalevipoega
läbi ta ihu ilusa,
läbi ta pale punase,
läbi ta uue halli kuue,
läbi ta peene peiusārgi.»
75. Eite mõistis, vastu kostis,
taati targasti kõneles:
«Ole terve, tūtatar noori,
oma au hoidemasta,
suurta koera surmamasta,
80. teerōovlit tappemasta.»

3. EPIGRAAF I

- Emal oli hulka tüttreida,
üleliia linikpäida.
Palju, palju, kuhu panna,
üleliia, kuhu liita!
5. Kus on palju tüttreida,
seal on palju tahtijaid:
kätte tuuaks' viinatoobid,
kannetakse õllekannud.
Seni on ilu meil toassa,
10. naiste laulu lauassagi,
kuni on tütterid koduna,
tanuhtijad toassa.
Veervad nagu munad murul,

- nagu õunad õue pealla,
15. on nagu pillid meil peressa,
viulid on valla pealla.
Mäelta ei lõpe mängid,
tänavalta tantsuringid,
poistehulka uulitsalta,
20. piigaparve pinu tagant.
Neiukesed, noorukesed,
tütarlapsed, tillukesed,
ei te tea, kuhu te saate,
kelle sekka seisatate!
25. Kas tuleb elu itkuline
või saab pidu pilliline?

4. «EKSINUD NEIU»

- Minu hella eidekene,
seitse tütarta sinulla —
kõik said naiseks naidetud ja
üks jäi naiseks naitemata.
5. Mareta, kõreta neidu —
see jäi naiseks naitemata.
Ta läks mängides mäele,
lillekesi lõikamaie,
roosikesi noppimaie,
10. helmed helksid, pauad pauksid,
rahad raksusid eessa.
Annus, Saare saksa poega,
see läks Mareta järele,
kannelt lüües kaasikuie,
15. leeri lüües lepikuie —
pistis penningid peosse,
kulda-naastud alla kurgu,
hõbe-naastud alla hõlma.
Hakkas kaela, andis suuda,
20. magatas salu seessa,
salu keeru keske'ella,
meie metsade vahella.
Alla panid haavalehed,
pea alla piibelehed,
25. kaela alla kaselehed,
jalge alla jaanikannid.
Annus, Saare saksa poega,
küll oli usin õpetelles:
«Kui tunned tusad tulema,
30. hädapäevad peale käima —
mine pikka pihlakasse,
haledasse haavikusse,
pane poega põõsa'asse,
lase lapsi lepikusse!»
35. Mareta, kõreta neidu,
see oli hullu uskumaie:
kui tundis tusad tulema,
hädapäevad peale käima,
siis läks pikka pihlakasse,
40. haledasse haavikusse —
pani poja põõsa'asse,
laskis lapse lepikusse.
Madli, see madala vaimu,
see läks karja saatemaie —
45. leidis poja põõsa'asta,
leidis lapse lepikusta.
Võttis ta lapse süleje,

- mähkis lapse mähki'eie,
linaseie lõuendije,
50. viis siis neidude segaje,
pärgapeade keske'elle,
küsiteles, kannateles:
«Neitsikesed, neiukesed,
kelle see oma oleksi,
55. kelle see poega päralta,
kelle süüks teie tegite,
kelle patuks te panite?»
Üks ju vandus, teine vandus,
Mareta, kõreta neidu,
60. see vandus väga kõvasti:
pea ta vandus küll padaje,
keha keeva kattelaie,
elu vandus helvetie,
et ei ole ta omana.
65. Madli, see madala vaimu,
võttis lapse ta süleje,
viis siis peigude segaje,
kaabupeade keske'elle,
küsiteles, kannateles:
70. «Peiukesed, poisikesed,
kelle see oma oleksi,
kelle see poega päralta,
kelle süüks teie tegite,
kelle patuks te panite?»
75. Üks ju vandus, teine vandus,
Annus, Saare saksa poega,
see vandus väga kõvasti:
pea ta vandus küll padaje,
keha keeva kattelaie,
80. elu vandus helvetie,
et ei ole ta omana.
Madli, see madala vaimu,
võttis lapse ta süleje,
pidi viskama tulesse.
85. Mis oli tulele eessa?
Mareta punane põlle!
Madli, see madala vaimu,
võttis lapse ta süleje,
pidi viskama vedeje.
90. Mis oli veelle eessa?
Annukse sinine kuube!
Jumal löi siis lapsel meele,
lapsel meele, lapsel keele,
hakkas lapsi rääkimaie:

95. «Kes jääneb minu emaksi?
Mareta, kõreta neidu,
see jääneb minu emaksi.
Kes jääneb minu isaksi?
Annus, Saare saksa poega,
100. see jääneb minu isaksi.»
Mareta, kõreta neidu,
hakkas Annust vandumaie:
«Eks sina seda mäleta,
kui sa minuda magatid,
105. magatid salu seessa,
salu keeru keske'ella,
meie metsade vahella —
pistsid penningid posesse,
kuldanaastud alla kurgu,
110. hõbenaastud alla hõlma,
töotid tõesti võtta,
viinad vististi vedada,
kihlad kõvast kinnitada —
ma olin hullu uskumaie,
115. nõder nõu võttemaie.
Tundsin ma tusad tulema,
hädapäevad peale käima —
panin poja põõsa'asse,
lasksin lapse lepinkusse.»
120. Annus, Saare saksa poega,
lõi ta rinduje rusika
kui see tammise kurika:
«Minu töö, minu tegeva,
minu see poega päralta,
125. minu see oma oleksi!»

5. EPIGRAAF II

- Neiukesed noorekesed,
tütarlapsed tillukesed,
ei te tea. kuhu te saate,
kelle sekka seisatate,
5. kas tuleb elu itkuline
või saab pidu pilliline?
120. Metsast saate ehk mehele,
kännu otsast kaasa juurde.
Teete ehk isale häbi,
10. isale, emale häbi,
vennale verivihada,
sõsarale sõimu laia.

6. «MEHETAPJA»

- Kui Meeli mehele viidi
merda kaudu, metsa kaudu,
randa kaudu, rohtu kaudu —
kui said Hiie sillalegi,
5. Hiie silda raksateli.
Meeli pätsu hirnately.
Meeli lõi käed koguje:
«Oh minu hüva jumala!
Mis ma nüüd koju unustin:
10. äia särki. ämma särki.
nao narmikud käiksed.
Mis elu minul oleksi!»
Tahtis säält tagasi pöördä —
neig es anna tal lubada.
15. Meeli läks mehe koduje.
Kus see Meeli istuma pändi?
Istus sinna istemile.
kussa istusid isandad.
kussa istusid emandad.
20. Mis sel Meelil süüa anti?
All oli putru. peal oli piima,
keskella mesi magusa.
ääre neal olid õunad, marjad.
Mis sel Meelil juua anti?
25. All oli pärmi. peal oli vahtu.
keskella õlut punane.
Siis viidi Meeli magama,
uuta neigu uinutama.
uue kaasa kainelusse,
30. sisse liigade linade,
peale pehmete padide,
kena kirju teki alla.
Poole ööda Meeli magas,
siis hakkas nuga paluma:
35. «Oh minu kulu noake,
kas sina sööd, mis mina söödan,
kas sina jood, mis mina joodan?
40. Kas sa sööd südameverda,
maitset maksasta lihada?»
Nuga vastu kostelekse:
«Oh minu kulla kandajani,
neale puusade pidaja!
Küll mina söön, kui sina joodad!
45. Meeli tappis mehe noore,
hukkas oma uue kaasa.
Veri jooksis läbi linade,
läbi neenikse palaka,
läbi koti kolmetoimse.
50. Tuli homme. uusi näeva.
tunahomme. teine näeva.
Meeli tuli kamberista,
küsis vetta käte pesta.
palus vett paleta pesta.
55. «Millest su käed verised
käiksed kõik veriurmased?»
«Eile tapsin ergu linnu,
tuna tapsin targa talle.
mullu tapsin musta kuke —
60. sellest mu käed verised.
käiksed kõik veriurmased.»
Äia parsilta pajatas.
ämma õhkas ähiu äärelt,
küdi katsus koldeaugust.
65. nadu popsis põrmandult:
«Oh sina noori neitsikene!
Olid sa hullu või olid tarka —
eile sind meile toodanekse,
perenaiseks nandanekse —
70. täna sa tapsid mehe noore,
hukkasid oma uue kaasa!»
Meeli läks joostes kaevu juurde:
«Kata minda, kaevukene,
kata minda, kargajada,

75. peta minda, pelgajada,
varja mind, verevalajat!»
Kaevu mõistis, vastu kostis:
«Ei või katta kargajada,
ei või petta pelgajada,
80. varjata verevalajat!
Külas sauna köötanekse,
minust vetta viidanekse,
sinda siita leitanekse —
mulle süüda antanekse!»
85. Meeli läks joostes kase juurde:
«Kata minda, kasekene,
kata minda, kargajada,
peta minda, pelgajada,
varja mind, verevalajat!»
90. Kask aga mõistis, vastu kostis:
«Ei või katta kargajada,
ei või petta pelgajada,
varjata verevalajat!
Külas sauna köötanekse,
95. minust vihta viidanekse,
sinda siita leitanekse,
mulle süüda antanekse!»
Meeli läks joostes haava juurde:
«Aita minda, haavakene,
100. kata minda, kargajada,

- peta minda, pelgajada,
varja mind, verevalajat!»
Haava mõistis, vastu kostis:
«Ei või katta kargajada,
105. ei või petta pelgajada,
varjata verevalajat!»
Meeli vastas tal vihaga:
«Oota, oota, haavakene,
saagu su lehed lõdima,
110. nagu su liha lõdiseb,
saagu su juured jurama,
nagu mu süda väriseb!»
Meeli läks suuresse soosse,
jäi aga seisma järve juurde:
115. «Jää mul varjuks, järvekene,
kata minda, kargajada,
peta minda pelgajada,
uue peiu hukajada,
kaasa kaela raiujada!»
120. Järv teda käskis sinna jääda:
«Tule minu turja peale,
astu minu harja peale,
lange lainete vahele!»
Kes näeb soo suitsevada,
125. aru ääred auravada —
andku Meelil hingearmu!

7. EPIGRAAF III

- Neiukesed noorukesed,
tütarlapsed tillukesed,
ei te tea, kuhu te saate,
kelle sekka seisatate!
5. Teete ehk isale häbi,
isale, emale häbi,
annate suud soldatille,
ihu hingevõttiljalle?

8. «NAISETAPJA»

- Toomas tore, mees madala,
kosis naise kolmeks päevaks,
kaasa ta kaheks nädalaks.
Toomas tore, mees madala,
5. seni oli talle naine armas,
naine armas, kaasa kallis,
kui sai sülle sületäie,
käte pääle käsilise —
hakkas naista vihkama,
10. põllekandjat põlgama.
See oli juttu joogipaigan,
too oli kõne kõrtsipaigan:
«Kuhu ma panen vana naise,
kuhu panen endise emanda?»
15. Toomas tore, mees madala,
enam ei mõtle muuda juttu,
teist ei kõneta kõnele:
«Kes mul tapaks vana naise,
hukkaks endise emanda?»
20. Tuli musta muude maalta,
tõrvaskändu teiste maalta.
«Mis sa töotad tappijale,
mis sa maksad mattijale?
Anna vakalla rahada,
25. külimitul killingida!»
Kuri kohe õpetama:
«Sinna pane vana naine,
sinna endine emanda:
tärgi kased kaasikusse,
30. vahtrad noored nõlva pealla,
pane alla kuldapütti,
kuldapütti, vaskivaati.
Ise heida õlgedele,
pane pea patjadele,
35. hakka mahla tahtemaie,
vahtravetta vaidelema!»
Toomas tore, mees madala,
tegi kurja käsku mööda:
tärgis kased kaasikusse,
40. vahtrad noored nõlva pealla,
pani alla kuldapüti,
kuldapüti, vaskivaadi —
ise heitis õlgedele,
pani pea patjadele,
45. hakkas mahla tahtemaie,
vahtravetta vaidelema.
Naine lausus meelestani,
oma meele poolestani:
«Ma toon tarest vastse taari.
50. keldrist toon ma musta mödu!»
«Ei ma taha tarest taari,
tarest taari, keldrist mödu!
Mine nüüd mahlale mäele,
alla vahtera valusa!»
55. Naisekene, noorukene,
vaja minna, ei parata,
minna mehe meelta mööda,
käia kaasa käsku mööda,